

СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ ВІНТЕР

(до 70-річчя з дня народження)

Про вченого говорять його публікації, а про людину – вчинки. І якщо наукові статті можна оцінити більш-менш об'єктивно, то відношення до вчинків є переважно суб'єктивним, бо залежить, в основному, від тривалості та змісту особистого спілкування.

Про орнітолога Сергія Володимировича Вінтера красномовно свідчать його численні та ґрунтовні статті у вітчизняних і зарубіжних виданнях, що нині, в умовах певної «бьордвочеризації» орнітології, можуть служити прикладом академічного аналізу та узагальнення польових напрацювань. «Зайва увага» до матеріалу і методик у його статтях дещо стомлює читачів, а деяких редакторів навіть доводить до нестями, однак, «залізобетонно» аргументовані висновки з надлишком компенсують таке оманливе емоційне враження. А ще всі твердження в цих статтях спираються на ґрунтовну статистичну базу і є вимірними. Пригадую, мені, ще студенту, Сергій Володимирович повторював, що все потрібно переводити, як він любить казати, «в цифір», щоб було зрозуміло, що таке мало – багато, близько – далеко, повільно – швидко.

З С.В. Вінтером я знайомий із часів, коли він викладав нам зоологію, але про його неординарність мені стало відомо лише від однокурсників, у яких він був куратором академгрупи. Попри вимогу присвячувати кураторські часи політінформаціям, комсомольським та профспілковим справам, стану успішності навчання та поведінки, він розповідав про птахів та книги. А ще запрошував разом із ним досліджувати птахів. То ж розпочалася моя орнітологія не з підручників, а із запропонованих ним «Не кричи: "Вовки!"» Ф. Моуета, «Календар піщаного графства» О. Леопольда та «Один в Антарктиці» Г. Біллінга. Потім були інші книги, не тільки науково-популярні та наукові, а й художні...

Згодом Сергій Володимирович запропонував на вибір три теми дослідження: сорокопуди і дрібні соколи, як конкуренти за їжу; очеретянка індійська, що розселилася

й була майже недослідженою у Приазов'ї; та журавель степовий – рідкісний і в цілому малодосліджений у той час вид. І вже у квітні я брав участь у дослідженні гніздування

останнього із зазначених видів на Приазовській височині, де по схилах долини річки Юшанли та по Шиловій балці поміж оголень гранітів збереглися значні за площею ділянки степу з ковилами, горлицями, тюльпанами, півниками. До речі, саме там і тоді ми з Сергієм Володимировичем помітили кольоровими пластиковими кільцями пташеня степового журавля, цього птаха потім регулярно спостерігали ще впродовж 19 років.

Народився ювіляр 23 квітня 1951 р. у Слов'янську на Донеччині в сім'ї українки з Барвінкового Харківської області та лєнінградського напівнімця – напівросіянина, подібно до всесвітньо відомого зоолога й етнографа М.М. Миклухи-Маклая, який зазначав, що в ньому злилися три непримиренних крові – українська, німецька та польська. Мабуть, від цього в Сергія Володимировича щира

любов до України, німецька пунктуальність та захоплення російською літературою. А ще він непогано грає у волейбол, що сприяло добрій фізичній підготовці, конче необхідній для польового орнітолога: на тривалих і виснажливих маршрутах по приазовських степах, у глибокій воді по вільшняках Сіверського Дінця, в холоді та сльоті по тундрах Чукотки й болотах Сіхоте-Аліня. І обов'язково в супроводі тонкого доброзичливого гумору.

Після біофаку Харківського університету С.В. Вінтер пройшов стаціонарну аспірантуру в Зоологічному інституті в Ленінграді, де під керівництвом І.А. Нейфельдта підготував і захистив кандидатську дисертацію з авіфауни Приамур'я. За матеріалами польових досліджень 1974–1978 рр., що лягли в її основу, у 2021 р. було опубліковано монографію «Птахи Буреїнсько-Хінганської низовини (Середнє Приамур'я)». У ній наведено не тільки докладний еколого-фауністичний огляд птахів, а й описані сезонні зміни їх видового складу впродовж усього року, є орніто-

географічний нарис Середнього Приамур'я. Зокрема, із 214 видів досліджуваного регіону, 159 були вперше тут зареєстровані безпосередньо Сергієм Володимировичем. Крім того, в зазначеній роботі особлива увага приділяється біології рідкісних видів, зокрема і японського журавля.

Захопившись у Приамур'ї цим видом, Сергій Володимирович потім стаціонарно досліджував гніздову біологію, екологію та етологію й інших видів журавлів – степового, сірого, японського, канадського, чорного. Результати цих досліджень вже частково опубліковані, а опрацювання накопиченого матеріалу триває, що є підставою вважати С.В. Вінтера головним спеціалістом по журавлях Північної Палеарктики. То ж не дивно, що свого часу він став співзасновником Робочої групи по журавлях Північної Євразії, яка понад 40 років об'єднує фахівців із різних країн навколо вивчення цієї групи птахів.

За час нетривалої педагогічної діяльності Сергій Володимирович встиг залучити до вивчення птахів ряд студентів, з яких, щонайменше, Ю.О. Андрущенко, П.І. Горлов та А.О. Шевцов з часом стали орнітологами. До членів наукової проблемної групи він ставився з повагою, як до молодших колег, спонукаючи самостійно виконувати частину спільних досліджень, і, незалежно від віку, тривалості спілкування та наближеності стосунків, звертався виключно на «Ви». На диво, Сергій Володимирович мав (і має) терпіння вислуховувати купу навколофілософських думок та незрілих тверджень, і далеко не тільки про птахів, а потім ще й виважено полемізувати з їх приводу. А ще, як будь який орнітолог, він легко пристосовувався до різноманітних польових умов – спати в наметі (або без нього), готувати на вогнищі, тривалий час обходитися без води та їжі, але завжди уникав зайвого «орнітологічного туризму» і при нагоді оселявся у сторожці лісника, на егерському кордоні або в хаті звичайних селян, щоб побут не відволікав від досліджень. І ми вдячні йому за ці та інші уроки.

На жаль, тривалий час Сергій Володимирович мешкає в Німеччині – поза українським орнітологічним середовищем, але, на щастя, завжди присутній у ньому в онлайн-режимі через статті про птахів України, що здебільшого публікуються в наших орнітологічних журналах. Хоча, донедавна частіше були нагоди для фахових орнітологічних дискусій, обговорень бурхливих політичних подій та пісень під гітару в часи нетривалих, але регулярних спільних польових досліджень у Криму, Приазов'ї та на Сіверському Дінці.

То ж з нагоди ювілею щирі вітання Сергію Володимировичу Вінтеру від імені колег та спільних знайомих. Зичимо йому великого здоров'я, родинного щастя, творчого натхнення та нових відкриттів!

На фото – С.В. Вінтер із пташеням степового журавля (Приазовська височина, околиці с. Маківка Запорізької області, 27.05.2019 р.);

С.В. Вінтер біля гнізда чорного журавля на Далекому Сході (Сіхоте-Алінь, долина р. Бікін, травень 1988 р.); вимірювання яєць сірого журавля на Харківщині (заплава р. Сіверський Донець, квітень 2009 р.).

Ю.О. Андрущенко

